

PLÁN REGIONÁLNÍHO ÚSES PARDUBICKÉHO KRAJE - BIOCENTRA

Ing. Eva BRHELOVÁ¹, Ing. Michal SERVUS²

¹EKOTOXA s.r.o., Kosmákova 28, 615 00 Brno-Židenice
eva.brhelova@ekotoxa.cz

²autorizovaný architekt ÚSES, *michal.servus@volny.cz*

Úvod

Při zpracovávání krajských strategických dokumentů Koncepce ochrany přírody Pardubického kraje a ÚP VÚC Pardubický kraj vyplynul požadavek Krajského úřadu Pardubického kraje, odboru strategického rozvoje kraje, na zpracování zakázky „Plán regionálního ÚSES Pardubického kraje – 1. etapa se zaměřením na biocentra“ (dále jen Plán RBC). Dokument je první etapou při zpracování celokrajského plánu ÚSES na území Pardubického kraje, na něj naváže 2. etapa se zaměřením na biokoridory.

Důvodem pořízení je značná nepřehlednost a nejednotnost existujících platných dokumentací, zejména jejich odlišné způsoby zpracování. Velká část územních plánů a generelů je zpracována pouze v papírové podobě, pokud jsou data digitální, tak v různých typech programů. Odlišné přístupy ke zpracování místních ÚSES v delším časovém rozmezí (1990-2005) jednotlivými zpracovateli se projevily v částečné nprovázanosti jednotlivých skladebných částí, navazujících katastrálních území, v odlišném charakteru vymezených částí ÚSES v rámci potenciálních společenstev na trasách biokoridorů všech úrovní, v rozdílném pojetí biogeografické diferenciaci, v nedodržení minimálních parametrů daných metodikou apod.

Cílem práce bylo jednoznačně stanovit hranice regionálních biocenter na území kraje, jejich revize a prověření možných střetů s plochami územního rozvoje. Rovněž byly posouzeny prostorové parametry s vyústěním do návrhu nových biocenter.

Dokumentace je vypracována do úrovně plánu (mapa 1: 10 000) v jednotné digitální podobě včetně informační databáze, v souladu s § 2, odst.2) prováděcí vyhlášky č. 395/1992 sb., k zákonu č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Plán RÚSES PK bude pak sloužit jako závazný podklad pro územně plánovací dokumentaci kraje.

Přehled dokumentů ÚSES

Od doby schválení zákona č. 114/1992 Sb. byla pro jednotlivá území kraje obdobně jako pro ostatní území v České republice zpracována řada dokumentací vymezujících na různých úrovních a s různým stupněm závaznosti ÚSES. Z pohledu orgánu státní správy je zásadní v současné době platná územně plánovací dokumentace (územní plány, resp. provedené komplexní pozemkové úpravy. Vymezení prvků ÚSES zde pak vychází z dříve zpracovaných podkladových materiálů (generely, územně technický podklad). Jen ojediněle je problematika ÚSES zpracována formou plánu nebo je dále řešena samostatným projektem.

Podklady:

- Schválené územně plánovací dokumentace obcí
- Okresní generely územních systémů ekologické stability
- Koncepce ochrany přírody Pardubického kraje.
- ÚTP Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability ČR (1996).
- Územní plán velkého územního celku Pardubický kraj (schválený v prosinci 2006)

Postup prací

Práce na Plánu RÚSES PK-biocentra probíhaly od července 2005 do května 2006.

V létě 2005 proběhl sběr, zpracování a úprava vstupních dat a podkladových materiálů.

Na podzim 2005 terénní šetření v okresech Svitavy a Ústí nad Orlicí.

Na jaře 2006 druhá část terénního šetření v okresech Pardubice a Chrudim.

V zimním období a po odevzdání druhé části šetření byl projednán koncept s řešením konfliktů a nesrovnalostí. V květnu 2006 byl plán odevzdán.

Shromáždění podkladů

Shromažďování podkladů nutných pro vytvoření jednotlivých vrstev ÚSES probíhalo v červenci a srpnu roku 2005.

Zdroje vstupních dat:

Krajský úřad Pardubického kraje - odbor strategického rozvoje kraje, odbor životního prostředí (ÚP obcí, generely a plány ÚSES, ÚTP ÚSES, koncept ÚP VÚC Pard. Kraje, ZM 1:10 000, ortofotomapa Pardubického kraje)

Odbory ŽP Městských úřadů - generely ÚSES - Svitavy, Ústí nad Orlicí, Chrudim a Hlinsko

Pozemkové úřady - dokumentace KPÚ - Ústí nad Orlicí, Pardubice, Chrudim

EKOTOXA OPAVA – Koncepce ochrany přírody Pardubického kraje

Referenčním mapovým podkladem je základní mapa ČR 1:10 000 (ZM10), přičemž vymezení regionálních biocenter je prováděno souběžně pro potřeby lesních hospodářů nad lesními hospodářskými mapami (LHM).

V průběhu zpracování byly provedeny korekce na základě konceptu VÚC Pardubického kraje. Aktuální verzi poskytl krajský úřad v rastrové formě v přesnosti 1:50 000 (hlavní výkres), ve formátu shp.

Úprava podkladů do jednotného formátu

Další zpracování získaných podkladů probíhalo formou skenování a transformací dat, u digitálních dat selekcí a konverzí, případně transformací do souřadnic.

Protože data v digitální formě se nacházela v mnoha různých formátech, třídách přesnosti, a často i jako prostorově neorientována byla provedena selekce a úpravy. Jako jednotný formát zdrojových vektorových dat byl použit ArcView shapefile, souř. systém S-JTSK a to ve formě polygonu, pokud RBC bylo obsaženo celé, nebo linie, pokud RBC přesahovalo hranice dokumentace. Rastrová data pak byla exportována do formátu TIFF se souřadnicovým souborem tfw (worldfile), 8-bit barevná hloubka, PackBits komprese nebo bez komprese.

Zpracování terénního šetření

Terénní šetření bylo provedeno u všech biocenter vymezených dle dokumentace ÚTP. Zahájeno bylo po zpracování první části podkladové dokumentace v srpnu 2005. Na podzim okresy Svitavy a Ústí nad Orlicí, na jaře 2006 okresy Pardubice a Chrudim.

Vzhledem k osobní zkušenosti zpracovatele bylo v průběhu zpracování podkladové dokumentace a terénního šetření navrženo několik základních kritérií pro zpřesnění hranic.

Na PUPFL (území lesních porostů) byla jako mapový podklad pro vymezení hranice biocenter využita lesní hospodářská mapa. Hranice biocenter jsou zpřesněny dle jednotek prostorového rozdělení lesa tak, aby byly v terénu identifikovatelné. Tento fakt má význam

zejména při navrhovaných hospodářských zásazích v porostech (při tvorbě LHP). Výstupem je mapová vrstva hranic vymezených na hospodářskou mapu. Rovněž je provedena transformace této vrstvy do ZM 1:10 000 dle prostorově identifikovatelných objektů (toky, údolnice, hřeben, hranice kultur apod.).

Velikost regionálních biocenter byla v několika případech změněna. Jednalo se o zvětšení oproti platné dokumentaci a to na základě parametrů ÚTP (velikost odvozena od typu společenstva a současného stavu).

U některých RBC zpracovatel navrhl jejich zmenšení tak, aby dle jeho názoru byla z pohledu lesního hospodáře „akceptovatelná“. V biocentrech je třeba začít uplatňovat odlišné způsoby hospodaření (obvykle definované jako přírodě blízké). Příliš rozsáhlá regionální biocentra (stovky ha) však vedou k určité degradaci myšlenky realizace ÚSES v lese. Menší, avšak funkční prvky na nichž bude uplatňováno např. podrobné hospodaření, upravována dřevinná skladba (jde zejména o zavádění jedle či autochtonních listnáčů), bude mít pro ekologickou stabilitu a biodiverzitu větší význam než rozsáhlé plochy porostů s jistým legislativním stupněm ochrany, avšak bez aktivního přístupu lesního hospodáře na jejich pozitivním vývoji.

Vymezená regionální biocentra Pardubického kraje

ÚTP ÚSES ČR (1996) vymezuje v rámci Pardubického kraje 137 regionálních biocenter.

Kromě biocenter vymezených ÚTP byla v různých stupních podkladových dokumentací vymezena další regionální biocentra. Některá z nich byla v dokumentacích označena jako regionální chybně, nesplňovala prostorové parametry (velikost) a rovněž nebylo nutné jejich umístění z důvodů dodržení maximálních vzdáleností RBC na trase RBK. Pravděpodobně byla zpracovateli územních plánů označena jako regionální vzhledem k jejich lokalizaci na trase RBK.

RBC Pardubického kraje nad rámec ÚTP (celkem 14):

7 biocenter (biocentra 9001-9007) bylo navrženo zpracovateli okresních generelů ÚSES z důvodů doplnění sítě RBC a dodržení maximálních vzdáleností mezi jednotlivými RBC.

7 biocenter (biocentra 9008 – 9014) bylo nově navrženo během zpracování plánu regionálního ÚSES Pardubického kraje a bylo v nich taktéž provedeno terénní šetření.

Nově vymezená RBC nad rámec ÚTP ÚSES ČR (1996) byla označena číslem 9xxx (tedy číslována od 9001 výše), což umožnilo jednoznačnou identifikaci biocentra v rámci dokumentace. V rámci ČR není ještě dořešeno číslování nových biocenter a krajské správy tento problém řeší individuálně.

Struktura předané datové sady RBC Pardubického kraje

Pro prezentaci kompletní datové sady byla vytvořena logická a přehledná struktura adresářů a podadresářů, ve které jsou zařazena výsledná data, a to jak pro každé biocentrum odděleně, tak pro všechna biocentra dohromady.

Struktura dat jednotlivých biocenter :

- 1-vymezení- vektorové vymezení biocentra nad rastrovými LHM (kod_lhm), příp. ortofoty (kod_orto), a ZM10 (kod_zm) ve formátu ArcView shapefile s připojenou databází
- 2-dokumentace- popis biocentra v tabulce, databáze, fotodokumentace
- 3-tisky- exporty k tisku (nad LHM s ortofotem, nad ZM10), na stránku A4 (velká BC na A3).